

Värdegrunds-sfi

Elevhäfte 1: Introduktion

Läroplanen, mänskliga rättigheter, Sveriges grundlag

Av Karin Håkanson, Linnea Martinsson,
Ulrika Haglund och Hanna Damber
Sfi-lärare på Folkuniversitetet

Folkuniversitetet är ett studieförbund grundat av universitet och studentkårer. Vår verksamhet omfattar folkbildning, skolor samt utbildning för organisationer och företag. Vi verkar för ett internationellt synsätt, pedagogisk förnyelse och ett nära samarbete med universiteten. Vi är fristående från politiska, religiösa, kommersiella och fackliga intressen.

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF från Folkuniversitetets webbplats **folkuniversitetet.se/vardegrunds-sfi**

© Folkuniversitetet 2019

Grafisk produktion: Hans Åkerskog
Illustration: World Values Survey

Göteborg 2019

Värdegrunds-sfi är ett samverkansprojekt mellan Göteborgs Stad och Folkuniversitetet. Projektet har drivits med medel från Göteborgs Stad Arbetsmarknad och Vuxenutbildning samt Jämlikt Göteborg.

VÄRDEGRUNDS-SFI

10 temalektioner

Vad ska vi göra?

Vi ska diskutera olika ämnen som till exempel barnuppfostran, jämlikhet, och religionsfrihet. Människor från olika kulturer kan ha olika åsikter och erfarenheter av detta. Vi ska under tio lektioner diskutera vad vi tycker, tänker och gör.

I Sverige finns regler och lagar som vi måste följa, oavsett vad vi tycker. Vi ska lära oss mer om dem.

I alla samhällen finns även "oskrivna regler" (normer). Dem MÅSTE man inte följa, och man kan ha olika åsikter om dem. Men man behöver känna till och förstå normerna, för att lättare förstå samhället, på en arbetsplats till exempel.

Ni ska få möjlighet att diskutera normer, regler och lagar. Ni får uttrycka era åsikter och värderingar och lyssna på andras.

Varför ska vi göra detta?

Skolan i Sverige styrs av en myndighet som heter Skolverket. Varje kurs (till exempel Engelska 1, eller Sfi D) har en kursplan. Kursplanen bestämmer vad du måste lära dig i ämnet för att få godkänt.

Det finns också något som heter Läroplan. Det finns en läroplan för förskolan, en läroplan för grundskolan, en läroplan för gymnasiet och en läroplan för vuxenutbildningen. Läroplanen handlar om vad rektor och lärare på ALLA kurser i HELA utbildningen måste göra, och läroplanen handlar om grunden och målen för hela utbildningen.

Ett exempel är att alla som finns i skolan måste visa respekt för de mänskliga rättigheterna. Det står i alla läroplaner. Alla som går i skola i Sverige ska lära sig att förstå och respektera demokratin.

Här är några fler saker, som läroplanen för vuxenutbildningen säger:

- Vuxenutbildningens elever har olika bakgrund, och utbildningen ska öka elevernas förståelse för andra människor.
- Främlingsfientlighet och intolerans ska bemötas med kunskap och öppen diskussion.
- Skolan ska ge alla elever möjlighet att uttrycka sin åsikt.
- Alla på utbildningen ska respektera varandra och vår gemensamma miljö.
- Alla elever på utbildningen ska känna till den svenska grundlagen och de mänskliga rättigheterna, eftersom detta är grunden för Sveriges demokrati.
- Utbildningen ska tydligt visa att alla människor har lika värde.

Mänskliga rättigheter enligt FN

(sammanfattat på lätt svenska)

Läs och diskutera rättigheterna i grupper

Vilka rättigheter respekteras INTE i ditt hemland, anser du? Motivera.

Vilka rättigheter respekteras INTE i Sverige, anser du? Motivera.

- Alla människor är lika mycket värda.
- Mänskliga rättigheter gäller lika för alla människor.
- Alla människor har rätt att leva och att vara medborgare i ett land.
- Länderna ska skydda människor så att de kan känna sig säkra.
- Ländernas lagar och domstolar ska behandla alla människor lika.
- Människor ska kunna resa i sina länder och till andra länder.
- Länderna ska ta emot flyktingar som saknar skydd i sina egna länder.
- Människor ska själva få bestämma över sina liv. De ska få gifta sig med vem de vill, tycka vad de vill och tro på vilken gud de vill, eller inte tro på någon gud alls.
- Länderna ska kämpa mot fattigdom och se till att människor har arbete och bostad, får äta sig mätta och lär sig att läsa och skriva.

SVERIGES GRUNDLAGAR, ÄR FYRA.

Tre av dessa lagar handlar om hur Sverige ska styras och vilka rättigheter alla medborgare har. Det är regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Regeringsformen

Den här grundlagen bestämmer hur landet ska styras, och vilka grundläggande rättigheter medborgarna har.

Lagen säger att:

- Det politiska systemet i Sverige bygger på parlamentarisk demokrati.
- Regeringen måste ha riksdagens förtroende. Det betyder att riksdagen (parlamentet) kan tvinga en regering att avgå.
- Alla svenska medborgare över 18 år har rätt att rösta i alla svenska val.
- Alla medborgare har yttrandefrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet, religionsfrihet och föreningsfrihet.
- Tortyr och dödsstraff är förbjudet.
- Ingen får straffas utan rättegång och domstolsbeslut, och alla har rätt till en advokat.
- Svenska medborgare får inte utvisas ur landet.

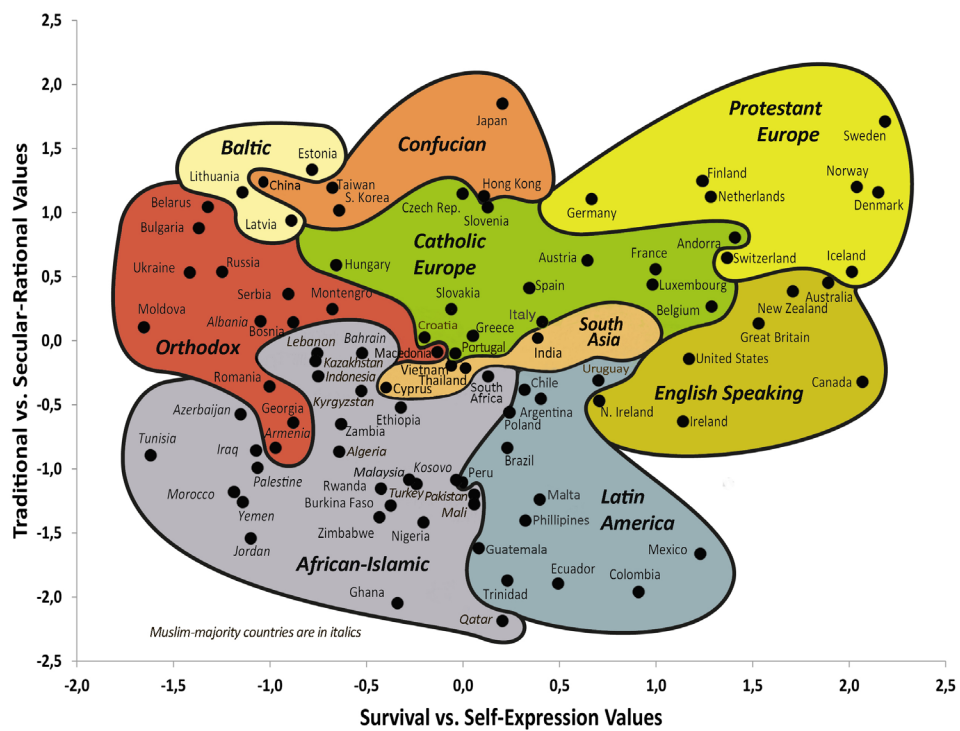
Tryckfrihetsförordningen och Yttrandefrihetsgrundlagen

Dessa två grundlagar förklarar mer exakt, hur rätten att säga och skriva och visa sin åsikt, ska gälla.

Lagarna säger att:

- Alla har rätt att säga sin åsikt offentligt (i tal, skrift, bild eller film), utan censur.
- Det är förbjudet att göra rasistisk propaganda.
- Det är förbjudet att avslöja hemligheter som kan hota Sveriges säkerhet.
- Det är förbjudet att visa pornografiska bilder på barn.
- Det är förbjudet att förtala någon offentligt (förtala = ljuga, till exempel).
- Alla medborgare har rätt att läsa information hos myndigheter, som handlar om dem själva.
- Alla medborgare har rätt att se information hos myndigheter, som inte är hemlig av speciella orsaker. Till exempel har alla rätt att få titta på ekonomin hos ett statligt företag, eller läsa brev som politiker skriver till varandra på jobbet.
- Det är förbjudet att lämna ut information om en privatperson till en annan, utan att han eller hon godkänner det.
- Svenska myndigheter (till exempel polisen eller skolan) får inte registrera människors politiska eller religiösa åsikter.

**Vetenskap
och förnuft**

**Tradition
och religion**

**Trygghet och
säkerhet**

**Familjen, gruppen
är mycket viktig.**

**Frihet att uttrycka
sig själv.**

**Klara sig själv,
bestämma själv.**

Individen är viktig.

- Hittar du ditt eget land på kartan?
- Stämmer placeringen av ditt land, tycker du?
- Om ditt land inte finns på kartan, var skulle du placera det?
- Var skulle du placera dig själv?
- Varför är Sverige längst ut och längst upp till höger, tror du?

INGET FACIT!

**ÅSIKTER OCH SAMTAL,
MEN INTE DEBATT!**

**RESPEKT FÖR ANDRA
OCH VARANDRA!**

**RÄTT ATT TALA,
RÄTT ATT TIGA!**

**RÄTT ATT VÄLJA,
RÄTT ATT BYTA!**

Värderingsfrågor

FEMHÖRNS-ÖVNING: Håller du med om dessa påståenden?

JA, ABSOLUT JA JAG ÄR OSÄKER NEJ NEJ, ABSOLUT INTE

- Ett av mina viktigaste mål i livet är att göra mina föräldrar stolta.
- Jag känner att jag är den som bestämmer över mitt liv.
- Gamla människor förtjänar mer respekt än yngre.
- Män är bättre politiska ledare än kvinnor.
- Att vara hemmafru har samma status som att jobba.
- Det är viktigt för mig att klara mig själv, utan hjälp av någon.
- När det är ont om jobb ska män ha mer rätt till jobb än kvinnor.
- När det är ont om jobb bör arbetsgivare anställa landets medborgare före invandrare.
- Att ha ett jobb är det bästa sättet för en kvinna att bli en självständig person.
- Om vetenskap och religion säger olika, så har religionen alltid rätt.

TVÅHÖRNS-ÖVNING: Vad anser du? Välj ett alternativ.

• Det viktigaste med religion är:

1. Att man följer religionens regler och traditioner
2. Att göra gott mot andra människor

• Vad är viktigast? Frihet eller trygghet?

1. Frihet är viktigast för mig
2. Trygghet är viktigast för mig

• Alla människor ska behandlas lika.

1. Ja
2. Nej

• Barn ska själva välja sin religion

1. Ja
2. Nej

TVÅ DILEMMAN

1. Parkeringsvakten

En man arbetar som parkeringsvakt. Vi kan kalla honom Anders. Hans uppgift är att ge parkeringsböter till människor som har parkerat på fel sätt, eller inte betalat för sin parkering.

Anders arbetar ofta på parkeringsplatsen utanför Östra Sjukhuset. Ibland har bilarna inte giltig parkeringsbiljett, och då skriver Anders böter i sin dator, och sätter en lapp på bilen.

Förra veckan hittade Anders en bil som inte hade någon parkeringsbiljett. Reglerna säger att Anders måste vänta i fem minuter innan han skriver böter, så Anders tittade på klockan och väntade. Men ingen ägare till bilen hade kommit efter fem minuter, så Anders registrerade böter i sin dator och skrev ut en böteslapp som han satte på bilen.

Precis då, kom en man springande. Det var ägaren till bilen. Han frågade:

”Har du gett mig böter?”

Anders svarade ja.

Då berättade mannen att han hade kommit till akuten med sin son, som hade svimmat. Mannen berättade att han hade lämnat bilen och sprungit in på akuten med sin medvetlösa son. Nu hade mannen fått veta att hans son är mycket sjuk i cancer, och snart kommer att dö.

”Men du har bara gjort ditt jobb, och det är helt rätt. Ge mig mina böter, så ska jag överklaga dem sedan”, sa mannen till Anders.

VAD TYCKER DU ATT PARKERINGSVAKTEN ANDERS SKA GÖRA, I DEN HÄR SITUATIONEN?

- Ge mannen böterna, och visa information om hur man överklagar?
- Ta bort böterna?

Motivera era svar!

Vilka viktiga saker kommer i konflikt i den här situationen?

2. Mannen som inte ville äta griskött

En muslimsk man som var 70 år gammal hade alzheimers sjukdom. Vi kan kalla honom Ahmad.

Ahmads fru var död, och han bodde ensam i en lägenhet i Angered. Hans barn besökte honom ofta, men de hade egna familjer också och jobbade heltid.

För varje månad började Ahmad förlora minnet mer och mer. Ahmad visste att han snart skulle glömma många saker. Kanske skulle han glömma sin fru och sina barn. Kanske skulle han glömma sin historia och sin bakgrund.

Ahmad besökte ett äldreboende, där han snart skulle bo för att få hjälp med allt i sitt dagliga liv. Ahmad pratade med personalen och berättade om sig själv. Och han sa:

”Det finns EN sak som är mycket viktig för mig. Jag äter inte griskött eftersom jag är muslim. Det är mycket viktigt för mig. Men jag oroar mig för att jag ska glömma det, när jag blir ännu mera sjuk och mitt minne inte fungerar. Ni måste lova mig en sak. Ni måste lova att ni inte låter mig äta griskött! Om jag glömmmer, om jag säger att jag vill äta griskött som de andra på äldreboendet, så måste ni lova att säga nej.”

Tiden gick, och Ahmad flyttade in på äldreboendet. Han förlorade minnet mer och mer. Han blev som en annan person, som ett barn. Och det fanns ett stort problem. Flera dagar i veckan grät Ahmad som en liten pojke, när det serverades griskött på äldreboendet. För Ahmad ville inte ha sin mat. Han ville ha samma mat som de andra gamla människorna fick. Han grät och skrek. Han blev magrare, för att han inte ville äta.

Personalen diskuterade med varandra. Vad skulle de göra?

VAD TYCKER DU ATT PERSONALEN SKA GÖRA, I DEN HÄR SITUATIONEN?

- **Låta Ahmad äta griskött, så att han får vara glad och mätt?**
- **Fortsätta att INTE ge Ahmad griskött, trots att han gråter och är ledsen och arg?**

Motivera era svar!

Vilka viktiga saker kommer i konflikt i den här situationen?

**Kunskap
förändrar**

Kunskap förändrar

Göteborgs
Stad

Folkuniversitetet